

Nr 88.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överlåtelse till lantförsvaret av den till kronoegendomen Gudhem nr 1—9 med Holmäng nr 1 Hulegård i Gudhems socken av Skaraborgs län hörande utgården Knype; given Stockholms slott den 17 februari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Rosén.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 februari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Rosén:

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom avlättna proposition (nr 255) medgav 1913 års riksdag, att av förra majorsbostället Gudhem nr 1—9 om 6 mantal jämte $\frac{1}{2}$ mantal Holmäng nr 1 Hulegård i Skaraborgs län huvudgården finge vid utgången av då löpande arrendetid den 14 mars 1914 överlätas från domänstyrelsen till lantförsvaret för att användas till remontdepå. Från överlåtelsen undantogs emellertid, utom annat, den till bostället hörande utgården Knype, vilken sålunda fortfarande skulle kvarbliva under domänstyrelsens förvaltning.

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 73 häft. (Nr 88.)

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 april 1927 har *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* gjort framställning angående vidtagande av åtgärder för utvidgande av betesmarken vid Gudhems remontdepå samt därvid anført i huvudsak följande.

I skrivelse den 20 november 1926 hade chefen för Gudhems remontdepå anmält, att betesarealen vid depån vore otillräcklig till sommarbete för 400 remonter, samt framhållit, att ehuru det visserligen vore möjligt att genom konstgödning driva upp avkastningen av den nuvarande arealen, så att därå kunde födas det avsedda antalet djur, ett sådant förfarande likväl i längden skulle giva ett i ekonomiskt hänseende dåligt resultat. För utnyttjandet av permanenta betesvallar fordrades — förutom gödning — en jämn avbetning av häst och nötkreatur, ju större antal av de senare dess bättre. Under nuvarande omständigheter kunde emellertid på grund av arealens knapphet endast ett fåtal nötkreatur emottagas, vilket förhållande både direkt och indirekt verkade ekonomiskt ofördelaktigt. På grund härav ansåge depåchefen, att genom arrende eller på annat sätt ytterligare betesmarker borde ställas till depåns förfogande, varvid det syntes honom ligga närmast till hands, att gården Knype, en utgård till Gudhem om cirka 60 hektar, finge införlivas med depån. Då emellertid Knype gård vore utarrenderad jämlikt kontrakt, som utlöpte först 1934, och nuvarande arrendatorn fordrat 10,000 kronor i avträde, hade depåchefen i stället föreslagit, att ett område om 40 hektar av gården Åkatorp skulle arrenderas, enär nämnda område väl passade till betesmark, och då mot den begärda arrendesumman, omkring 2,000 kronor per år, samt övriga villkor icke syntes vara något att erinra.

Chefen för tredje arméfördelningen hade i häröver avgivet yttrande anført, att vid senare förda underhandlingar med arrendatorn av Knype gård denne förklarar sig villig att avstå från sitt nu gällande arrendekontrakt mot en engångsersättning av 1,000 kronor för varje återstående arrendeår. Då Knype gård väl lämpade sig för avsett ändamål, borde inköp eller arrende av Åkatorp, enligt arméfördelningschefens åsikt, icke äga rum, utan överenskomelse med arrendatorn av Knype gård på sagda villkor träffas. Kostnaderna för Knypemarkernas omdaning till uteslutande betesmark hade av arméfördelningschefen beräknats sålunda:

inhägnad	kronor	1,000: —
utsäde	»	5,160: —
gödningsämnen	»	4,800: —
<hr/>		
Summa kronor		10,960: —

I avgivet yttrande i ärendet hade arméförvaltningens domäntjänsteman framhållit, att enligt under sommaren 1926 vunnen erfarenhet remontdepåerna behövde utvidgas, och att, vad Gudhems remontdepå anginge, detta lättast syntes kunna ske genom överlåtande av gården Knype, som nu förvaltades av domänstyrelsen, till förvaltning av fortifikationsdepartementet. Domäntjänstemannen hade tillstyrkt, att nämnda gård måtte överlämnas till fortifikationsdepartementet att tilläggas Gudhems remontdepå på sådana villkor, att departementet erhöle full dispositionsrätt över gården från och med den 14 mars 1928.

Slutligen hade chefen för remonteringsstyrelsen i skrivelse till fortifikationsdepartementet den 15 februari 1927, under erinran att styrelsen för departementet redan förut framhållit nödvändigheten av utvidgande av betesmöjligheterna vid Herrevadsklosters och Gudhems remontdepåer, föreslagit, att Knype gård, som tidigare tillhört Gudhems remontdepå, måtte så snart ske kunde eller senast den 14 mars 1928 tilläggas nämnda remontdepå.

Med anledning av vad sålunda förekommit hemställde fortifikationsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att gården Knype så snart ske kunde och senast den 14 mars 1928 överflyttades till förvaltning av fortifikationsdepartementet för att tilläggas Gudhems remontdepå, utan skyldighet för departementet att erlægga arrende till domänstyrelsen, samt med rätt att eventuellt redan år 1927 vidtaga åtgärder för uppsättande av stängsel, igensåning av jorden till betesvallar m. m.

I händelse av bifall till denna framställning, vore det departementets avsikt att upptaga de för gottgörelse till den avträdande arrendatorn erforderliga medel, 1,000 kronor för vart och ett av åren 1928—1933, i förslag till stat för lantförsvarets jordbruks- och skogsfastigheter. Intill dess medel på detta sätt kunde bliva för ändamålet disponibla, kunde den årliga ersättningen till arrendatorn bekostas av medel under byggnadsanslaget, som för dylika ändamål stode till fortifikationsdepartementets disposition.

I ärendet har *domänstyrelsen* den 17 juni 1927 avgivit infortrat utlåtande och därvid anfört följande.

Ifrågavarande egendom, utgården Knype till den enligt särskilda kungl. brev den 3 oktober 1913, den 25 september 1914 och den 9 oktober 1914 med riksdagens medgivande från styrelsens till lantförsvarets förvaltning överflyttade kronoegendomen Gudhem nr 1—9 om 6 mantal jämte $\frac{1}{2}$ mantal Holmäng nr 1 Hulegård i Gudhems socken av Skaraborgs län vore genom domänstyrelsens arrendekontrakt den 21 november 1913 och transportresolution den 28 juni 1918 upplåten på arrende till H. Fredriksson för tiden till den 14 mars 1934 mot ett årligt arrende av 1,770 kronor. Egendomen innehölle enligt instrumentet över senast hållen uppskattningsförrättning 57.935 hektar åker samt 1.101 hektar ängar och vallar. Bemålde Fredriksson, som tidigare gjort ansökning hos styrelsen om överlåtelse av arrenderätten till ifrågavarande arrendelott på sin son, John Henriksson, hade, på sätt en styrelsens förevarande utlåtande bifogad skrift utvisade, i anledning av förevarande framställning från arméförvaltningens fortifikationsdepartement återkallat berörda ansökning, under förmälan att preliminärt avtal träffats om arrenderättens avstående.

I likhet med länsstyrelsen, vars yttrande i ärendet bifogades, hade styrelsen ej något att erinra mot bifall till ifrågavarande framställning. Vid det förhållande, att ersättning för det att egendomen frånginge domänfonden ej skulle tillföras densamma, komme fonden att nedskivas med belopp, motsvarande egendomens taxeringsvärde, som för närvarande utgjorde 53,000 kronor.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har i sitt i domänstyrelsens utlåtande omnämnda yttrande i ärendet anfört, att länsstyrelsen icke hade något att erinra mot bifall till den gjorda framställningen under vissa av vederbörande domänintendent föreslagna villkor rörande ersättning till gårdens arrendator.

Sedan de båda remontdepåerna vid Utnäslöt och å Frösön i enlighet med 1925 års härordningsbeslut indragits, finnas numera endast två dylika depåer, nämligen vid Herrevadskloster och Gudhem. Till följd härav har det vid dessa depåer förefintliga remontantalet under de senaste åren rätt väsentligt ökats trots den minskning av remontantalet i dess helhet, som den nya härordningen medfört. Sålunda uppgick, enligt vad remonteringsstyrelsen med-

delat, antalet remonter vid Gudhems remontdepå i juli 1925 till 239, under det att motsvarande antal i mars 1927 utgjorde 396. För år 1928 och där- efter torde man hava att räkna med att omkring 400 remonter komma att finnas vid nämnda depå. För beredande av sommarbete åt detta antal re- monter är emellertid den till depån hörande betesarealen ej tillräcklig, och torde det ej heller visa sig ekonomiskt genomförbart att kunna genom vissa åtgärders vidtagande i erforderlig grad uppdriva dess avkastning. Med hänsyn härtill finner jag mig böra tillstyrka, att ytterligare betesmarker ställas till depåns för- fogande. För detta ändamål synes det vara ändamålsenligast, att, såsom armé- förvaltningens fortifikationsdepartement föreslagit, den under domänstyrelsens förvaltning stående, till kronoegendomen Gudhem hörande utgården Knype, vilken väl lämpar sig för utläggning till betesområde, från och med den 14 mars 1928 överföres till lantförsvarets förvaltning för att tilläggas depån. Visserligen är ifrågavarande gård, enligt vad domänstyrelsen meddelat, ut- arrenderad till den 14 mars 1934, men såsom av handlingarna i ärendet framgår, har arrendatorn förklarat sig villig att mot en ersättning av 1,000 kronor för varje återstående arrendeår avstå från arrenderätten. Emot den sålunda ifrågasatta gottgörelsen synes icke vara något att erinra. Så- som fortifikationsdepartementet framhållit, torde för denna gottgörelse er- forderliga medel kunna utgå av arméns byggnadsanslag, varför någon fram- ställning om särskild medelsanvisning för ändamålet icke behöver göras hos riksdagen.

Beträffande det värde, vartill gården vid överflyttandet till lantförsvaret bör uppskattas, ansluter jag mig till domänstyrelsens förslag, att värdet måtte bestämmas till samma belopp som egendomens nuvarande taxerings- värde eller 53,000 kronor, med vilket belopp statens domäners fond i sam- band med överlåtelsen sålunda bör nedskrivas.

På grund av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte före- slå riksdagen medgiva,

att den till kronoegendomen 6 mantal Gudhem nr 1—9 med $\frac{1}{2}$ mantal Holmäng nr 1 Hulegård i Gudhems socken av Skaraborgs län hörande ut- gården Knype må från och med den 14 mars 1928 överflyttas från domän- styrelsens till lantförsvarets förvaltning och statens domäners fond därvid nedskrivs med 53,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hem- ställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Georg Z. Topelius.